ULKOMINISTERIÖ
Kehityspoliittinen osasto
KEO-80 Johanna Lahti
KEO-90 Aki Enkenberg

LAUSUNTO

PC0TQ3XT-6

21.03.2022

Eduskunnan ulkoasiainvaliokunnalle

Viite
HE 20/2022 vp; kirjallinen asiantuntijalausunto ulkoasiainvaliokunnan kokoukseen

Asia
Asiantuntijalausunto; Hallituksen esitys eduskunnalle Yhdistyneiden kansakuntien lastenrahaston toimiston asemasta tehdyn sopimuksen hyväksymiseksi ja voimaansaattamiseksi

Eduskunnan ulkoasiainvaliokunta on pyytänyt ulkoministeriön asiantuntijaa kuultavaksi ja mahdollista kirjallista asiantuntijalausuntoa koskien hallituksen esitystä (HE 20/2022 vp) eduskunnalle Yhdistyneiden kansakuntien lastenrahaston toimiston asemasta Yhdistyneiden kansakuntien lastenrahaston kanssa tehdyn sopimuksen hyväksymiseksi ja voimaansaattamiseksi (jäljempänä ”UNICEF-isäntämaasopimus” tai ”sopimus”).

Ulkoministeriö esittää lausuntonaan seuraavaa:

Sopimuksen tavoite

Hallituksen esityksessä HE 20/2022 vp ehdotetaan, että eduskunta hyväksyisi UNICEF-isäntämaasopimuksen sekä sopimuksen voimaansaattamislain.

Isäntämaasopimuksessa sovitaan UNICEFin toimiston perustamisesta Suomeen. Lisäksi sopimuksessa sovitaan UNICEFin Suomen toimiston oikeudellisesta asemasta sekä toimiston ja sen henkilöstön erioikeuksista ja vapauksista.

UNICEFin toimistolle ja henkilöstölle myönnettävät erioikeudet ja vapaudet olisivat samat, mitä Suomi on aiemmin jo myöntänyt Suomessa toimiville YK:n hankepalveluiden toimiston Suomen-toimistolle (”UNOPS”) sekä YK:n teknologiainnovaatioiden laboratoriolle (”UNTIL”, nykyisin ”UN Global Pulse Finland”). Nämä erioikeudet ja vapaudet perustuvat oleellisin osin YK:n privilegiosopimukseen (SopS 23/1958). Erioikeudet ja vapaudet koskevat muun muassa UNICEFin toimitilojen, arkistojen ja asiakirjojen loukkaamattomuutta, UNICEFin ja sen omaisuuden koskemattomuutta, lainkäytöllistä koskemattomuutta, verovapautuksia sekä UNICEFin henkilöstön erioikeuksia ja vapauksia.

Teknisesti UNICEFin isäntämaasopimus muodostuu Suomen ja UNICEFin välisestä kirjeenvaihdosta, jossa sovitaan, että UNOPS-isäntämaasopimusta sovelletaan vastaavasti (*mutatis mutandis*) UNICEFiin. Samoin toimittiin aiemmin UNTILin (nykyisin UN Global Pulse Finland) kohdalla, jolloin kirjeenvaihdolla sovittiin UNOPS-isäntämaasopimusta sovellettavan vastaavasti UNTILiin (HE 16/2020 vp; SopS 54 ja 55/2020).

Hallituksen esityksessä HE 20/2022 vp on artiklakohtaisesti selostettu, mitä UNOPS-sopimuksen soveltaminen UNICEFiin käytännössä tarkoittaa. UNOPS-sopimusteksti (SopS 2/2020) on myös selvyyden vuoksi otettu hallituksen esityksen liitteeksi.

Ennen UNICEF-isäntämaasopimuksen voimaantuloa, toisin sanoen niin sanottuna väliaikaisjärjestelynä, UNICEFiin sovelletaan YK:n privilegiosopimusta. Näin on sovittu kirjeenvaihdolla tehdyssä sopimuksessa. Tämä johtuu siitä, että erioikeudet ja vapaudet kuuluvat lainsäädännön alaan ja vaativat eduskunnan suostumusta. Näin ollen väliaikana voidaan soveltaa vain (jo nyt Suomessa voimassa olevaa ja Suomea oikeudellisesti sitovaa) YK-privilegiosopimusta.

UNICEFin innovaatiotoiminnot ja Suomen toimisto

UNICEF on vuonna 1946 perustettu YK:n lastenjärjestö ja maailmanlaajuisesti johtava lapsen oikeuksien puolestapuhuja. Suomi ja UNICEF ovat tehneet jo usean vuoden ajan yhteistyötä, joka on tukenut UNICEF:in kykyä hyödyntää innovaatiota ja uutta teknologiaa toimintansa tukena. Parhaillaan UNICEF laajentaa innovaatiotyötään ja siirtää innovaatio-ohjelman toimintoja pois päämajastaan New Yorkista. Osa tätä prosessia on UNICEFin toimiston perustaminen Suomeen.

Suomen toimistossa toimisi UNICEFin oppimisen innovaatiokeskus ja innovatiivisen rahoituksen keskus.

UNICEFin oppimisen innovaatiokeskus pyrkii kehittämään uusia digitaalisia oppisratkaisuja sekä laajentamaan näiden käyttöä UNICEF:in ohjelmamaissa. Keskus tekee tätä tukevaa tutkimus- ja innovaatioyhteistyötä yliopistojen, tutkimuslaitosten ja yritysten kanssa sekä muiden YK-toimijoiden kanssa. Toiminta keskittyy erityisesti perus- ja toisen asteen opetuksen kehittämiseen, lasten oppimisen edistämiseen ja oppimistulosten parantamiseen, hyödyntäen Suomen kokemuksia ja opetusalan suomalaistoimijoiden osaamista.

Innovatiivisen rahoituksen keskus pyrkii löytämään uusia rahoitusmalleja ja hyödyntämään finanssiteknologioita UNICEF:in toiminnan tukena. Näin voidaan parantaa UNICEF:in kykyä vaikuttaa rahoitusmarkkinoihin lapsen oikeuksien edistämiseksi sekä kerätä varoja järjestön toiminnan laajentamiseksi. Keskus tulee tekemään läheistä yhteistyötä yksityisten ja julkisten rahoittajien kanssa.

Toimistossa työskentelisi aluksi noin 20 henkilöä ja myöhemmin toimiston toiminnan kehittyessä noin 50-60 henkilöä. Maaliskuussa 2022 Suomessa toimii UNICEF:in kahden hengen tiimi väliaikaisjärjestelyn nojalla. Kesään 2022 mennessä tullaan viemään loppuun useita uusia rekrytointeja, mm. molempien keskusten vetäjien osalta. Toiminnan lopullinen vahvuus saavutettaneen 2-3 vuoden sisään. UNICEF:in toimitiloja koskevat vuokrasopimusneuvottelut ovat parhaillaan meneillään. Toiminnot tulisivat sijoittumaan Helsinkiin.

Esityksen vaikutukset

Isäntämaasopimuksessa Suomi sitoutuu tukemaan UNICEFin Suomen-toimiston perustamista aluksi viiden vuoden ajan. Suomen tuesta ja sen määrästä päätetään kuitenkin erikseen valtion talousarvioprosessissa kehitysyhteistyömäärärahoista päätettäessä. UNICEF on toivonut kymmenvuotista yhteistyöjaksoa, mikä tarkoittaisi noin 95 miljoonaa euroa: perustamisvuodelle 5 miljoonaa euroa ja sen jälkeen 10 miljoonan euron vuositasoa ensimmäisestä täydestä toimintavuodesta lähtien.

Esityksellä on myös vähäisiä taloudellisia vaikutuksia sopimukseen sisältyvien veroihin, tulleihin ja sosiaaliturvamaksuihin liittyvien vapautuksien vuoksi. UNICEFin Suomen-toimisto ja sen varat, tulot ja muu omaisuus on vapautettu välittömistä ja välillisistä veroista sekä kaikista tuonti- ja vientitulleista ja veroista ja tuonti- ja vientirajoituksista sen viralliseen käyttöön tarkoitettujen tavaroiden osalta. Toimiston virkamiehet on vapautettu YK:n heille maksamien palkkojen ja muiden maksujen verotuksesta Suomessa. YK pidättää kuitenkin virkamiesten palkasta YK:n henkilöstösääntöjen mukaisen osuuden, joka talletetaan YK:n verontasausrahastoon. Toimiston päällikkö ja virkamiehet, joiden virka-arvo on P/L-5 tai sitä korkeampi ja jotka eivät ole Suomen kansalaisia tai asu Suomessa, sekä heidän puolisonsa ja alaikäiset lapsensa, jotka eivät ole Suomen kansalaisia tai asu Suomessa, saavat ne erioikeudet, vapaudet ja helpotukset, jotka myönnetään Suomeen akkreditoiduille vastaavan tasoisille diplomaattisten edustustojen henkilökunnan jäsenille. Tämän hetkisen arvion mukaan kolme tehtävistä on P5-tasoa, eikä sitä korkeampia virka-arvoja ole suunnitteilla. UNICEFin henkilöstö ei kuulu Suomen sosiaaliturvajärjestelmän piiriin, eikä UNICEF siten maksa työnantajan sosiaaliturvamaksuja, pois lukien paikalta palkatut henkilöt ja tuntipalkkaiset henkilöstön jäsenet. Koko henkilöstöllä on kuitenkin velvoite olla sairausvakuutettu joko YK:n kautta tai muulla tavoin.

UNICEFin sijoittuminen Suomeen tukee Suomen monenkeskisen ulko- ja turvallisuuspolitiikan, mukaan lukien kehityspolitiikan ja vaikuttamisen, tavoitteita sekä Suomen YK-profiilia. Toimisto tukisi Suomen kehityspolitiikan tavoitetta hyödyntää innovaatioita ja uutta teknologiaa paremmin kestävän kehityksen tukena.

UNICEFin Suomeen tulo täydentäisi hyvin Suomessa jo olevia YK-toimintoja. Kuten edellä on mainittu, Suomessa toimii jo ennestään Suomen UN Global Pulse (entiseltä nimeltään UNTIL) sekä YK:n hankepalvelujen toimiston Suomen-toimisto eli UNOPS. Lisäksi Suomessa toimii YK-yliopiston kehitystaloustieteen instituutti UNU-WIDER. UNICEFin Suomen-toimisto tukisi siten Suomen tavoitetta rakentaa Suomesta YK:n innovaatiokeskittymä.

UNICEFin innovaatiokeskusten perustamiseen liittyy paljon potentiaalia. UNICEFin Suomen toimiston kautta voidaan houkutella pääomia ja osaamista Suomeen. Keskukset tarjoavat myös merkittäviä yhteistyömahdollisuuksia yrityksille, yliopistoille, tutkimuslaitoksille ja julkisen sektorin toimijoillemme. Ne voivat mahdollistaa suomalaisen osaamisen entistä paremman hyödyntämisen kestävän kehityksen tukena globaalisti.

Liitteet -

Erillinen sivu elektronisen version käsittelyyn:

Kehityspoliittinen osasto
KEO-80 Johanna Lahti

Asiasanat	VALTIOSOPIMUKSET, UNICEF
Hoitaa	**KEO-80**
Hoitaa UE	
Koordinoi	
Tiedoksi	AVS-KEO; KEO-01; KEO-20; KEO-90; OIK-01; OIK-02; OIK-10; OIK-20; OIK-40; POL-50; VIE-30

Laatija jakanut